

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Muutoksenhaku Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä 4.11.2015 §:n 284 kohdalla (Kruunuvuorenrannan joukkoliikenneyhteyden asemakaavan hyväksyminen ja asemakaavan muuttaminen)

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringary (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

MUUTOKSENHAUN LAAJUUS:

Koko päätös.

VAATIMUKSET:

Valittaja vaatii Helsingin hallinto-oikeutta kumoamaan Helsingin kaupunginvaltuuston mainitun Kruunuvuorenrannan joukkoliikenneyhteyttä koskevan asemakaavapäätöksen.

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi

VALITUS

Yleistä

Tringa ry vaatii Helsingin hallinto-oikeutta kumoamaan kaavapäätöksen kokonaisuudessaan, sillä kaavan toteuttaminen vaikuttaisi ilmeisen haitallisesti “Helsingin edustan luodot” -nimiseen kansallisesti tärkeään lintualueeseen (FINIBA) kuuluvien Nimismies- ja Emäntä -luotojen linnustoarvoihin.

Kruunuvuorenrannan joukkoliikenneyhteyden asemakaavan tavoitteet ovat asemakaavan selostuksen mukaan seuraavat:

“Asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa keskustan ja Laajasalon välisen kävely-, pyöräily- ja joukkoliikenneyhteyden ja siihen kuuluvien kahden sillayhteyden toteuttaminen Kalasatamasta Kruunuvuorenrantaan. Uuden joukkoliikenneyhteyden lisäksi asemakaava mahdollistaa merellisen virkistysympäristön laajenemisen ja uuden itäistä kantakaupunkia palvelevan jatkuvan rantareitin.

Asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa Kruunusiltojen suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen mukaisen yksipyloisen vinoköysisillan toteuttaminen.”

Asemakaavan mukainen siltayhteys kulkisi suoraan Nimismies- ja Emäntä -luotojen välistä ja vaikuttaisi haitallisesti luotojen linnustoarvoihin.

Laajasalon joukkoliikenneyhteyden vaihtoehtoja on selvitetty vuonna 2014 valmistuneessa ympäristövaikutusten arviointimenttelystä, jossa kyseessä olevassa kaavassa esitetyn siltavaihtoehdon lisäksi selvitettiin liikennöinnin hoitamista tunnelin kautta, käysiradalla, tai vesibussiliikenteenä. Ns. nollavaihtoehtona selvitettiin nykyisenkaltaista liikennöintiä busseilla Herttoniemen metroasemalle.

Helsingin edustan luotojen kansallisesti tärkeä lintualue (FINIBA)

Emäntä- ja Nimismies -luodot kuuluvat Helsingin edustan luodot nimiseen kansallisesti tärkeään lintualueeseen (FINIBA). Helsingin edustan luotojen FINIBA -alueeseen kuuluu kymmeniä luotoja, jotka yhdessä muodostavat linnustollisesti arvokkaan kokonaisuuden (Kartta LIITE 2). Mainitun FINIBA-alueen valintaperusteena olevat kriteerilajit ovat harmaahaikara (syyslevähdysalue), naurulokki (pesimäalue), selkälokki (pesimäalue), harmaalokki (kevätlevähdysalue) ja kalatiira (pesimäalue).

FINIBA on Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja BirdLife Suomen koordinoima, valtakunnallinen linnustonseuranta- ja kartoitushanke, jonka tavoitteena on kartoittaa kaikki Suomen tärkeät lintualueet ja turvata niiden säilyminen linnustolle soveliaana elinalueena (FINIBA-raportti LIITE 3). FINIBA on kansallinen laajennus BirdLife Internationalin Important Bird and Biodiversity Areas (IBA) -hankkeeseen, jossa kartoitetaan kaikkien maanosien tärkeimmät lintualueet.

Emäntä- ja Nimismies luotojen linnustollinen merkitys perustuu naurulokki sekä kala- ja lapintiirtojen pesimäkolonoihin. Naurulokit ja tiirat puolustavat pesiään tehokkaasti pedoilta ja muut lintulajit hyötyvät tästä puolustamisesta ja hakeutuvat pesimään kolonioiden suojaan.

Luodoilla on vuosien 1995-2013 välillä pesinyt myös haahkoja, haapana, harmaa-, kala-, ja selkälokkeja, merilokki, kyhmyjoutsen, meriharakka, punajalkaviklo, tukkasotka, isokoskelo, kanadanhanhi, telkkä, valkoposkihanhi ja västäräkki. Mainituista pesimälajeista lintudirektiivin I-liitteen lajeja ovat kala- ja lapintiira sekä valkoposkihanhi. Kansallisesti uhanalaisia, ns. punaisen listan lajeja ovat selkälokki (VU, vaarantunut), tukkasotka (VU) ja silmälläpidettäviä (NT) punajalkaviklo, naurulokki ja isokoskelo (Rassi ym. 2010).

Luotojen pesivä linnusto ja parimäärät ovat vaihdelleen vuosittain. Luotojen vuotuiset parimäärät vuosilta 1995–2013 löytyvät liitteenä olevasta taulukosta (LIITE 4). Kaavaselostuksen mukaan Helsingin omassa luontotietojärjestelmässä Emäntä ja Nimismies on arvioitu linnustollisesti hyvin arvokkaaksi, ylimpään luokkaan I.

Emäntä- ja Nimismies -luodoilla pesivät naurulokit kuuluvat Kruunuvuorenselän naurulokkipopulaatioon, joka ruokailee Vanhankaupunginlahden Natura-alueella (Mikkola-Roos ym. 2013 s. 16 LIITE 5). Mikkola-Roosin ym. (2013) mukaan Vanhankaupunginlahdella aikaisemmin pesinyt naurulokki on yrittänyt paluuta lahden pesimälajistoon 2000-luvulla, mutta epäonnistunut siinä todennäköisesti nisäkäspedoille alttiin pesimäympäristön vuoksi.

Naurulokki kuuluu Suomessa lintudirektiivin 4. artiklan 2. kohdan tarkoittamiin ns. muuttolintuihin, joita jäsenvaltion on kohdeltava vastaavasti kuin lintudirektiivin liitteen I lajeja. Näin ollen naurulokki kuuluu Vanhankaupunginlahdella tavattaviin Natura-alueen suojeluperustelajeihin ja kyseessä olevan kaavan vaikutukset Kruunuvuorenselän naurulokkipopulaatioon tulee arvioida luonnonsuojelulain 65§:n tarkoittamalla tavalla.

Linnustoselvityksen johtopäätökset

Kruunuvuorenselän sillan linnustovaikutusten arvioimista varten Kruunuvuorenselällä toteutettiin vuonna 2011 muuttavan ja pesivän linnuston seuranta (Yrjölä & Wikholm 2011, LIITE 6). Seurannan lisäksi Kruunuvuorenselän sillan vaikutuksia muuttavaan- ja pesivään linnustoon arvioitiin kirjallisuuden perusteella. Selvitykseen ja kirjallisuuteen perustuvassa tutkimusraportissa todetaan, että Kruunuvuorenselän yli rakennettavalla sillalla voi olla linnustovaikutuksia ja että vaikutukset kohdistuisivat erityisesti Kruunuvuorenselällä pesivään linnustoon.

Linnustoon kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi tutkimusraportin johtopäätöksinä suositettiin seuraavaa:

“Vuonna 2011 tehdyn linnustonselvityksen ja kirjallisuuden perusteella suositamme seuraavia toimenpiteitä:

- ü Silta-tai tunneliyhteys linjataan kauemmas etelään Emäntä ja Nimismies luodoista.*
- ü Sillan tai tunnelin voimakasta melua aiheuttavat työvaiheet lähellä Emäntä ja Nimismies luotoja tehdään pesimäkauden ulkopuolella.*
- ü Sillan tyypiksi sopii parhaiten tukipilareiden varassa oleva kansisilta, jolloin sillan korkeus jää matalammaksi.*
- ü Sillan alitus sijoitetaan lähelle Kruunuvuorta, jolloin lintujen lentoreittien kohdalla oleva länsiosa jää matalammiksi*
- ü Jos siltavaihtoehto valitaan, sillan valaistukseen kiinnitetään erityisesti huomiota ja korkeissa siltavaihtoehtoissa vältetään kirkkaita valoja. Myös raitiotien sähköjohdoilla voi olla törmäysriskiä lisäävä vaikutus.”*

Myös asemakaavan selostus toteaa kaavan toteuttamisen saattavan vaikuttaa luotojen soveltuvuuteen lintujen pesintään (s. 26).

“Vaikutukset lintujen pesimäluotoihin painottuvat varsinkin rakentamisen aikaisiin häiriöihin. Liikenne ja melu saattavat kuitenkin heikentää luotojen soveltuvuutta lokkiyhdyksuntien pesintään.”

Myös Kaupunkisuunnitteluviraston julkaisemassa, asemakaavaan liittyvässä *“Kruunuvuorenselän lintuluotojen kompensatioselvitys”* -raportissa kirjoitetaan haitoista:

“Luotojen pesimälinnustolle on kuitenkin arvioitu muodostuvan häiriötä paitsi sillan liikennöinnin myötä, mutta erityisesti sillan rakentamisen aikana.”

Sillan toteuttamisen vaikutuksia linnustoon on etukäteen mahdotonta tietää täydellä varmuudella, mutta varovaisuusperiaate velvoittaa ottamaan laaditun asiantuntijaselvityksen johtopäätökset ja suositukset huomioon. Mitään tutkimusraportissa esitetystä suosituksesta ei kuitenkaan ole huomioitu kaavamääräyksissä, eikä kaavapäätöksellä näin ollen voida varmistaa, että mitään lieventävistä toimenpiteistä tullaan toteuttamaan.

Luontoarvojen huomioiminen maankäytön suunnittelussa

Vaikkei “Helsingin edustan luodot” -FINIBA-alue ole perustettu luonnonsuojelualue tai Natura-verkoston kohde, on se kiistatta luonnon monimuotoisuuden “hot spot” -kohde, joka tulee huomioida maankäyttö- ja rakennuslain puitteissa.

FINIBA-alueen linnustoarvojen huomioimisen osalta kaavoituksessa viittaamme Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO:2009:77, joka velvoittaa selvittämään ja huomioimaan merkittävät luontoarvot kaavoituksessa myös suojelualueverkoston ulkopuolella. Kaavapäätöksessä ei näin ole menetelty, eikä kaava valittajan mielestä näin ollen täytä maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia luontoarvojen vaalimisesta ja on lainvastainen. Siltayhteys olisi ollut mahdollista linjata sellaiseksi, joka turvaisi luotojen linnuston.

Kaavan laatimisen aikana kaavoittaja selvitti mahdollisuutta kompensoida lintuluodoille aiheutuvaa haittaa rakentamalla alueelle vastaavat tekoluodot. Maankäyttö- ja rakennuslaki ei tunne menettelyä, jossa tuhottuja luontoarvoja kompensoitaisiin ja siksi tärkeiden luontoarvojen turvaamiselle kaavoituksessa ei vaihtoehtoa ole.

Lopuksi

Kaavoittaja ei ole kiistänyt kaavan toteuttamisesta aiheutuvaa haittaa “Helsingin edustan luodot” -FINIBA-alueeseen kuuluvien Emäntä- ja Nimismies -luotojen linnustoarvoille. Kaavan mukaiselle siltayhteydelle on olemassa vaihtoehtoja, joiden vaikutukset lintuluotoihin jäisivät pienemmiksi.

Helsingissä 14. päivänä joulukuuta 2015
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Seppo Vuolanto
Puheenjohtaja

LIITTEET:

1. Pöytäkirjanote Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksestä 4.11.2015 §:n 284 kohdalla (Kruunuvuorenrannan joukkoliikenneyhteyden asemakaavan hyväksyminen ja asemakaavan muuttaminen)
2. Helsingin edustan luotojen FINIBA-alueen kartta.
3. Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. ja Virolainen, E. (2002): Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio 142 s.
4. Emäntä- ja Nimismies -luotojen pesivän linnuston parimäärät vuosina 1995–2013. Excel-
taulukko.
5. Sivun 16 julkaisusta: Mikkola-Roos, Markku; Rusanen, Pekka; Haapanen, Eero; Lehikoinen, Aleksis; Pynnönen Petro ja Sarvanne, Hannu (2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnuston seuranta 2012 – Vuosien 2000–2012 yhteenveto. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 20/2013. 202 s. + liitteet 7 s.
6. Yrjölä, R. & Vicholm, J. (2011): Helsingin Kruunuvuorenselän muuttavan ja levähtävän linnuston seuranta vuonna 2011. Tutkimusraportti. Ympäristötutkimus Yrjölä. 36 s.

Lähteet:

Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto: Kruunuvuorenselän lintuluotojen kompensatioselvitys. WSP Finland Oy & Ympäristötutkimus Yrjölä.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. ja Virolainen, E. (2002): Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio 142 s.

Mikkola-Roos, Markku; Rusanen, Pekka; Haapanen, Eero; Lehikoinen, Aleksis; Pynnönen Petro ja Sarvanne, Hannu (2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnuston seuranta 2012 – Vuosien 2000–2012 yhteenveto. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 20/2013. 202 s. + liitteet 7 s.

Rassi, P.; Hyvärinen, E.; Juslén, A. Ja Mannerkoski I. (toim.) (2010): Suomen lajien uhanalaisuus 2010 – Punainen kirja. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki 685 s.

Yrjölä, R. & Vicholm, J. (2011): Helsingin Kruunuvuorenselän muuttavan ja levähtävän linnuston seuranta vuonna 2011. Tutkimusraportti. Ympäristötutkimus Yrjölä. 36 s.